

S z ö v e g é r t é s I I .

„dátum”

9. évfolyam

Hasznos tudnivalók!

1. 45 perc áll a rendelkezésedre!
2. Tollal dolgozz!
3. Nyugodtan dolgozz a szövegben!
4. Helyesíráásra ügyelj, mert figyelembe vesszük!
5. Ügyelj a külalakra, a szépíráásra!

Tanuló neve:.....

Évfolyam, osztály:.....

Iskola:.....

Elért pontszám:.....

Nagyon jó munkát kívánunk!

I. Tordai sóbarlang

Torda Kolozsvártól 32 km-re délkeletre terül el. A több mint 13 millió éves erdélyi sókészlet az Erdélyi-medence nyugati és keleti részén tömbösült. Ennek részeként a Torda mellett fellelt, csaknem 1200 méter vastagságú sóréteget a rómaiak kezdték el kitermelni. A ma is létező sóbányát 1690-ben nyitották meg. A 19. század végén már 23 ezer köbméter kősót bányásztak ki, amit elsősorban Erdélyben és Magyarországon értékesítettek. A bányában 1932-ben állt le a termelés. A II. világháborúban légvédelmi bunkerként, később pedig sajtérlelőként is funkcionált. A turisták számára 1992-ben nyitották meg. 2008-2010 között kialakították a belső csónakázótavat, megépült a panorámalift, az óriáskerék és a játszótér is. Aki Erdélyben jár, mindenképpen kóstolja meg a helyi konyha jellegzetes ételeit, amelyekből nem hiányozhat a só sem. Ilyen például a csorbaleves, a tárkonyos pityókaleves (krumplileves), a puliszka és a házi kocsonya. Török közvetítéssel került a helyi ételek közé a marha-, sertés- és birkahúsból készített, fokhagymával és sóval fűszerezett húsrudacska, a mititei, amelyet jellemzően grillrácon sütenek meg.

1. Milyen irányban helyezkedik el Torda Kolozsvártól? (3 pont)

2. Mennyi idős a tordai sókészlet? (3 pont)

3. Kik bányásztak először a barlangban? (3 pont)

4. Mikor nyitották meg a bányát? (3 pont)

5. Hol értékesítették a kibányászott sót? (3 pont)

6. Mire használták a 2. világháborúban? (3 pont)

7. Mióta látogatható a turisták számára? (3 pont)

8. Sorold fel a legújabb fejlesztéseket a bányában! (3 pont)

9. Mi a mititei? (3 pont)

10. Miből készül? (3 pont)

elérhető: 30 pont

II. Jégkár ellen

Májustól elvileg már nem kell tartania senkinek a jégkártól.

Februárban megkezdtek az országos jégkarmérséklő rendszer (JÉGER) kialakítását. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara beruházásában megvalósuló fejlesztés a tervek szerint már májustól működni fog.

A beruházásról a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) kommunikációs csoportjától kértünk és kaptunk tájékoztatást. Mint azt válaszukban írták: az elmúlt 35 év megfigyelései alapján az összes biztosított mezőgazdasági kárnemen belül 20 századéka volt a jégkár aránya. Ez azonban a jövőben bizonyosan csak nőne, hiszen egyre gyakoribbak a szélsőséges időjárási események. A jégkár elleni védekezéshez már évek óta jó referenciák állnak rendelkezésre, a Dél-magyarországi Jégesőelhárítási Egyesülés (Nefela) az 1990-es évek óta Somogy, Tolna és Baranya megyében működik – s ilyet használnak Franciaországban, Spanyolországban és Horvátországban is. Ennek okán fogalmazódott meg a gondolat, hogy ezt a jól működő rendszert érdemes lenne az egész országra kiterjeszteni. A kivitelezésre a Vidékfejlesztési Program keretében különítettek el 1,8 milliárd forintot. A Nemzeti Agrárgazdasági Kamara az országos rendszert négy régióra bontva építi ki. A talajgenerátorokat országosan egy 10X10 kilométeres rácsháló rácspontjaihoz illesztve telepítik, összesen 968 talajgenerátor szükséges az országos lefedés biztosítása érdekében. Ezek többsége, 764 darab kézi, manuális működtetésű lesz, a többi pedig automata. A NAK-nak ezért a manuális talajgenerátorok működtetését végző kezelőket is fel kellett kutatni, az automaták esetében pedig olyan

embereket, akik helyet adnak a berendezéseknek. A kezelők a diszpécserszolgálattól kapott instrukciók alapján működtetik a manuális berendezéseket.

A működésbe hozott talajgenerátorok acetonos ezüstjodidot párologtatnak a levegőbe. Ez az anyag a felső légterbe jutva megakadályozza, hogy nagy jégkristályok alakuljanak ki, a kisméretű jégzemcsék pedig elvileg már nem okoznak nagy kárt a talajra hullva. A megfelelő időzítést az Országos Meteorológiai Szolgálat által üzembe állított hiperteljesítményű számítógép is segíti, mellyel a szakemberek még pontosabb időjárási modelleket tudnak készíteni.

A jégkármentesítő rendszer a kalkulációk szerint a hatóanyagból éves szinten átlagosan körülbelül 325 ezer liternyi használ fel, hozzávetőleg 500 millió forint értékben.

Azt is megtudtuk: a tervek szerint évente 50 milliárd forint kárt tudnak megelőzni a rendszerrel, miközben a fenntartás a gazdáknak egyetlen plusz forintjába sem kerül, ugyanis azt a kárenyhítési alapból finanszírozzák.

Ám a JÉGER nem csak a gazdáknak lesz jó, hiszen gépkocsikat, épületeket is sikerül vele megvédeni.

1. Indokold meg az első, aláhúzott mondat kijelentését! (3 pont)

2. Értelmezd az aláhúzott kifejezést! (5 pont)

„...az összes biztosított mezőgazdasági kárnemen belül 20 századéka volt a jégkár aránya.”

3. Melyik szó jelentése nem fejezi ki az aláhúzott kifejezés értelmét? Húzd alá!

„A jégkár elleni védekezéshez már évek óta jó referenciák állnak rendelkezésre...”

- tapasztalatok (3 pont)
- eredmények
- adottságok

4. Ki valósítja meg a fejlesztést az országban? (3 pont)

5. Sorold fel, mi szükséges a rendszer működéséhez! (5 pont)

6. Párosítsd a számokat a megfelelő jelentéssel!

(12 pont)

- A 500 millió forint 1. a tapasztalatszerzés
éveinek száma
- B 968 2 .az évente megelőzhető
kár összege
- C 50 milliárd forint 3. az acetonos ezüstjodid évente használt
mennyiségének értéke
- D 1,8 milliárd forint 4. a program kivitelezéséhez elkülönített összeg
- E 4 5.a régiók száma
- F 35 6. talajgenerátorok száma

Párok: _____

7. Húzd alá a hamis állításokat!

(5 pont)

A rendszer kiépítését követően nem lesz jégkár Magyarországon. Csak a mezőgazdaság számára lesz hasznos a JÉGER.

A rendszer működéséről a Nefela szakemberei tájékoztatták az újságírókat. A hatékony működés megvalósításában csak egy intézmény vesz részt.

Ez a fajta jégmegelőző rendszer csak hazánkban működik.

elérhető:

36 pont

III. Model S, az új népautó

Hatalmas érdeklődés övezte a Tesla Model 3-as érkezését, az első prototípus bejelentése után több mint félmillióan fizették be a foglalót az autóra. Jelenleg másfél éves szállítási határidővel vesz fel rendeléseket a Tesla a Model 3-asra. A gyár tulajdonában lévő kereskedésekben az értékesítők azt az utasítást kapták, hogy próbálják meg a nagyobb és drágább – de raktárról 7 napon belül elérhető – Model S-re rábeszélni a potenciális kuncsaftokat. Ránézésre nem nagy a különbség, épp csak a kisebb méretek miatt az arányokat alakították át az áramvonalas, tehát ferde hátú karosszérián. Ugyanúgy alumínium létraalváz alkotja az alapot, elől-hátul független a kerékfelfüggesztés. Most még csak egy villanymotorral és hátsókerék-hajtással gyártják az autót, de 2018 közepén már a két motorral és virtuális összkerék-hajtással rendelkező változat is elérhető lesz.

Nem kell kulcsost vagy jeladót magánál hordania a tulajdonosnak, okostelefon-alkalmazással lehet nyitni az ajtókat és aktiválni a járművet. A végletekig leegyszerűsített belső térben a kormánykeréken kívül alig lesz kezelőelem, hiszen majdnem minden funkciót a középre beépített, 15 colos átlójú érintőképernyőn keresztül lehet vezérelni. Ez az egyszerűsítés a kulcsa annak, hogy alacsony áron tudja adni a terméket a Tesla: kevés az élőkommunikáció az összeszerelésnek, hiszen csak pár nagy méretű elemet kell összeilleszteni. Alapáron szövetkárpitot kapnak az ülések, felár ellenében pedig műbőrt.

1. Mi az autó alacsony árának a kulcsa?

2. Miért csökkentette ez az autó árát?

3. Hol érhetőek el a kezelőelemek?

4. Mivel lehet kinyitni az autót?

5. Mit jelentet a szövegben? „aktiválni a járművet”

6. Mennyit kell várnom, ha

- Modell 3-ast szeretnék venni?

- Modell S-t szeretnék?

elérhető:

21 pont

Összesen elérhető:

30+36+21= 87 pont